

Enheten för säker hantering av farliga ämnen
Marianne Rönnbäck Runhage
010-240 5084
Marianne.RonnbackRunhage@msb.se

Uppföljning av MSB:s marknadskontrollplan 2016

Sammanfattning

MSB:s verksamhet under 2016 har bedrivits i enlighet med marknadskontrollplanens mål och aktiviteter och har också till största delen genomförts. Dock har handläggning av två av sammanlagt 27 inkomna anmälningar, en från en konsument och en från ett företag, dragit ut på tiden och har inte färdigställts under året, trots att det borde ha skett. Orsaken har varit att begränsningar i myndighetens marknadskontrollmandat vållat bryderier respektive svårtolkade regler.

Den proaktiva marknadskontrollen har varit mycket större än planerat. Förutom färdigställande av aerosolprojektet, som till största delen utfördes 2015, genomfördes också provning av sex olika fyrverkeritårter vilka anmälts ha bristande – farlig – funktion. Funktionstestet av fyrverkerier resulterade i att två fyrverkeritårter togs bort från marknaden. Aerosolprojektet visade att regelverk och marknadskontrollmandat måste förändras för att skydda konsument och ge ekonomiska aktörer likvärdig konkurrens.

MSB ökade deltagandet i samarbetsgrupper mellan medlemsstaternas myndigheter och lyfte också frågor i dessa grupper.

MSB deltog i den svenska samordningen av marknadskontrollmyndigheter i Marknadskontrollrådet.

I den enkätundersökning som marknadskontrollutredningen skickade ut pekade MSB på att myndigheten på området lagen om transport av farligt gods, LFG, dvs transportabla tryckbärande anordningar, saknar koppling till EU-förordning 765/2008 om bland annat marknadskontroll. Detta medför att MSB saknar många rättigheter som finns angivna i förordningens artikel 19. Det gäller exempelvis tillträdesrätt till de ekonomiska aktörernas lokaler liksom rätten att förstöra farliga produkter. En ytterligare fråga som belystes i svaret är att myndighetens produktmandat, om ingenting görs, kommer att förändras, så att gasapparaterna faller bort när gasapparatdirektivet fullt ut ersätts av en EU-förordning 2018. Detta beror på det sätt som MSB:s marknadskontrollmandat nu beskrivs i 22 § LBE, att anordningar för hantering av brandfarlig vara ska vara reglerade genom MSB:s föreskrifter för att omfattas av MSB:s marknadskontrollmandat.

Trots att MSB har försökt förbättra eftersökningen av RAPEX-anmälda fyrverkerier genom kontakter med importörer i samtliga fall, är träffbilden mycket svag. Det är tveksamt om de resurser som läggs ner på sökningen på den svenska marknaden av produkter som notifierats i RAPEX-systemet kan anses försvarbart.

Utformningen av MSB:s marknadskontrollmandat medför att det vid varje anmälan som görs först måste utredas om produkten ifråga omfattas av MSB:s kontrollmandat eller inte. Inte heller denna situation kan anses vara ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser.

Ungefär två årsarbetskrafter användes mot budgeterade 1,5 årsarbetskrafter. Kringkostnaderna för provning, resor mm men exklusive lön och ersättningar uppskattas till ca 525 000 SEK jämfört med noll kronor som avsattes för ändamålet. Dock uttalades vid utformningen av marknadskontrollplanen att medel skulle erhållas vid ev behov av teknisk provning.

Inledning

Denna uppföljning av MSB:s marknadskontrollplan 2016 följer de riktlinjer för upprättande och uppföljning av marknadskontrollplaner som fastställts av Marknadskontrollrådet. I avsnittet 12 i riktlinjerna anges att uppföljningen ska redovisa i vilken utsträckningen planerna följts och inkludera motiveringar till eventuella avsteg från planerna. Uppföljningen bör också innehålla slutsatser av genomförda eller icke genomförda insatser. Dessutom ska uppföljningarna innehålla en redovisning av ett antal specificerade och mycket detaljerade parametrar.

Handlingsplanens avsnitt 3 "Specifika mål för MSB:s marknadskontroll"

Under avsnitt 3 i MSB:s marknadskontrollplan anges specifika mål för MSB:s marknadskontroll.

Under 2016 var målen att:

- Redovisa resultat och erfarenheter i en nationell bild som kommunicerats med berörda aktörer.
- Handlägga inkommande marknadskontrollärenden löpande (reaktiv marknadskontroll).
- Genomföra proaktiv marknadskontroll i enlighet med verksamhetsplanen 2016 vilket innebar att projektet proaktiv marknadskontroll av aerosolbehållare 2015 skulle sammanställas och avslutas.
- Inom ramen för Marknadskontrollrådet delta i möten samt genomföra andra uppgifter som föranletts av dessa möten. Vid behov samordna arbetet med andra marknadskontrollerande myndigheter.

Verksamhet och måluppfyllelse

Nationell bild redovisades

Den nationella bilden som årligen redovisas är en summering av genomförd marknadskontrollverksamhet. 2016 gjordes dels en uppföljning av 2015 års verksamhet i en årssammanställning dels en uppföljning av marknadskontrollplanen 2015. Den senare publicerades på MSB:s underhemsida om marknadskontroll och sändes till EU-kommissionen och regeringskansliet, den förra var endast för internt bruk.

Omvärldsbevakning 2016

Enligt Aftonbladet ¹skadades minst tre barn av fyrverkerier på olika geografiska platser under nyårfirandet 2015/2016. En nioårig flicka skadades svårt då en fyrverkeritårta inte fungerade som avsett och en effekt sköt iväg i marknivå. Effekten träffade flickan i ögat. En pojke fick skador på händerna och splitterskador i ansiktet. En pojke fick ögonbrynen svedda. Det går emellertid

¹ Handling nr 1 i MSB ärende 2016-256

inte att avgöra utifrån informationen i tidningen om skadorna beror på att produkterna varit felaktiga eller om handhavandet varit felaktigt.

Handlägga inkomna anmälningar löpande, uppfylldes mestadels

Under 2016 handlades RAPEX-anmälningar och några, men inte alla, reaktiva ärenden löpande. Ett av de tre klagomål som inkom från konsument gällde en aerosolbehållare. Detta har krävt en djupgående utredning av om produkten omfattas av MSB:s marknadskontrollmandat eller inte, det mesta talar för att produkten inte innehåller brandfarlig drivgas. En anmälan från konsument angående en Transportabel tryckbärande anordning – en gasflaska - liksom en inkommen anmälan från ett företag gällande en nationellt reglerad produkt – en bensindunk - har krävt en djupdykning i regelverket varför det senare ärendet ännu inte är avslutat.

Inkomna anmälningar – alla handlades inte löpande

Sammanlagt inkom 31 anmälningar under 2016, 27 från konsumenter, tre från företag, vanligen konkurrenter, och en från Tullverket. 28 av de 31 anmälningarna hanterades löpande medan handläggningen av två stannade av.

Antalet inkomna anmälningar av produkter uppdelat per sektor och avsändare framgår i tabellen nedan:

	Pyrotekn. akt.	Explosiva varor för civilt bruk	Gas-apparate	Aero-soler	TPE ²	Nationellt reglerade produkter	GPSD ³ -regl
Rapporterade olyckor	12 ⁴	0	0	0	0	0	0
Anmälan fr konsument	24 ⁵	0	1	1	1	0	0
Anmälan fr företag	2	0	0	0	0	1	0
Anmälan fr andra myndigheter	1	0	0	0	0	0	0
Anmälan fr tullen	0	0	1	0	0	0	0
Inkomna Skyddsklausulanmälningar ⁶	0	0	0	0	1	--	--
Rapex-anmälningar	9	0	2	0	1	0	7
Antal RAPEX-anmälda produkter som påträffats	0	0			1	0	0

² TPE: transportable pressure equipment – transportabla tryckbärande anordningar – här gasflaskor

³ GPSD: general product safety directive 2001/95/EG, på svenska - det allmänna produktsäkerhetsdirektivet

⁴ Uppgift i MSB:s efterfrågade rapportering från utvalda akutmottagningar kring nyår, ej publicerad. Kunskapen ledde inte till ytterligare åtgärd under 2016.

⁵ Enligt rapporten om funktionskontroll av fyrverkeritårtor (ärende 2016-256) inkom 24 anmälningar från konsument eller användare om dåligt fungerande fyrverkeritårtor efter nyår 2016.

⁶ Skyddsklausulanmälan ska enligt EU-rätten göras då en myndighet hindrar den fria rörligheten för en produkt som har en korrekt överensstämmelsemärkning. Behöriga myndigheter i andra EU-medlemsstater ska då göra en bedömning av om den ursprungliga myndighetens beslut är korrekt – varvid den bedömande myndigheten agerar på samma sätt som den ursprungliga - eller bör omprövas.

Inga olyckor rapporterades direkt till MSB under 2016. Däremot inhämtar MSB sedan några år frivilliga uppgifter från utvalda akutmottagningar om antal olyckor under nyår där fyrverkerier varit inblandade. Uppgifterna ska komplettera IDB (Injury Data Base – EU:s system för olycksstatistik som har två års eftersläpning) och vara mer nyanserad och inriktad mot produkter och handhavande. Det ackumulerade underlaget är bland annat tänkt att vara en urvalsmetod för inriktning av kontroll av produkter. Under 2016 rapporterades 12 olyckor med fyrverkerier in genom enkätsvar. Antalet är litet och det är svårt att dra några slutsatser men andelen personer som skadades av produktgruppen raketer minskade under 2016 jämfört med 2015 och tidigare.

Anmälan från konsument

Anmälningar från konsument - totalt 27 fall - gällde i 24 fall fyrverkerier. De anmälda produkterna användes som underlag för urval av produkter för proaktiv⁷ provning av produkter, se nedan.

En anmälan inkom som gällde en gasolgrill som fattat eld. Ärendet avslutades då det under handläggningen visade sig vara troligt att det berodde på ett handhavandefel.

Den inkomna anmälan av en aerosolbehållare i tabellen gällde en produkt som automatiskt portionerade ut doft i hemmet. Det har varit svårt att avgöra om produkten innehåller brandfarlig drivgas och omfattas av MSB:s marknadskontrollmandat eller innehåller annan drivgas och därmed ingår i den grupp av aerosolbehållare där marknadskontrollmandatet inte är fördelat.

En anmälan gällde en tömd gasolflaska som en privatperson inte fick byta mot en fylld eftersom gasflaskan inte hade genomgått återkommande kontroll inom angivet tidsintervall. Efter utredning fann MSB att det inte stred mot regelverket att en distributör agerade på detta sätt.

Anmälan från Tullverket- handlades löpande och enligt samverkansmodell

Den anmälan från Tullverket som inkom i januari gällde en handhållen gasdriven brännare. Handläggningen utfördes inom den stipulerade tidsfristen tre dagar, trots behov av utredning av om mandatet omfattar brännaren eller inte. Brännare för matlagning omfattas av gasapparatdirektivet och måste ha genomgått tredjepartskontroll i konstruktionsskedet och vara försedda med CE-märkning innan de släpps på unionsmarknaden. Brännare för industri och hantverk exkluderas däremot från gasapparatdirektivet, trots att de har samma risker, och får inte vara försedda med CE-märkning. De senare exkluderas också från MSB:s marknadskontrollmandat, och MSB har således inte rätt att kontrollera sådana gasapparater.

⁷ Proaktiv kontroll – kontroll där myndigheten själv väljer ut vilka produkter som ska kontrolleras. Motsatsen är reaktiv kontroll – kontroll där någon annan väljer ut vilka produkter som ska kontrolleras, exempelvis genom anmälan av en produkt.

I detta fall var förpackningen utformad så att brännaren var avsedd för hantverk medan marknadsföringen på internet upplyste om att brännaren var avsedd för matlagning. MSB gjorde bedömningen att brännaren omfattas av gasapparatdirektivet och förbjöd importören att släppa produkten på marknaden. MSB bad Tullverket att inte låta produkterna övergå i fri omsättning men ansåg att de kunde skeppas tillbaka till exportören. MSB fick senare meddelande om att produkterna blivit destruerade.

RAPEX-anmälningar – handledes löpande och i enlighet med riktlinjer

RAPEX är EU-kommissionens informationsdelningssystem för farliga produkter. Sammanlagt mottog MSB genom systemet 19 anmälningar (notifieringar) av produkter som träffar MSB:s marknadskontrollmandat. Majoriteten, nio stycken, var fyrverkeriprodukter, sju stycken var gasdrivna cigarettändare. För gasapparater inkom en notifiering av en upptäckt farlig paellabrännare och dessutom av en spis som tillverkaren hade upptäckt vara förknippad med fara och informerade om genom en s.k. "business application". Även två modeller av en svensktillverkad gasflaska av plastkomposit notifierades genom RAPEX-systemet då anmälning medlemsstat bedömt att den var förknippad med en allvarlig risk.

RAPEX-anmälningar, ska enligt EU-regelverket hanteras av mottagande myndighet inom 20 arbetsdagar. Under denna tid ska produkten eftersökas på den nationella marknaden och – vid upptäckt – underkastas samma krav som den ursprungliga myndigheten vidtagit. Därefter ska mottagande myndighet lägga in en reaktion i systemet. I en reaktion meddelar mottagande myndighet att man funnit produkten och vilka åtgärder man vidtagit. Avsikten är att samtliga medlemsstater ska vidta samma åtgärder under en mycket begränsad tid angående en farlig produkt. På så sätt ska farliga produkter korrigeras eller tas bort från hela unionsmarknaden samtidigt och inte flyttas från en nationell marknad där åtgärder vidtagits till en annan nationell marknad där man underlåtit att vidta åtgärder.

En RAPEX-anmälan gäller utan begränsning i tid och om produkten påträffas senare på nationell marknad ska samma åtgärder vidtas som de ursprungliga. En reaktion kan således läggas in långt senare än notifieringen har lagts in. En korrigerad produkt måste således märkas eller på annat sätt differentieras så att det är lätt att avgöra om den är av den korrigerade sorten eller den ursprungliga, farliga.

För att förbättra eftersökningen av Rapex-anmälda fyrverkerier på den svenska marknaden sänder MSB sedan andra kvartalet 2016 förfrågningar till 23 importörer. Svarefrekvensen varierar.

Två av de 19 RAPEX-notifierade produkterna som träffade MSB:s marknadskontrollmandat var kända sedan tidigare. Ingen av de 17 tidigare okända produkter som eftersöktes på den svenska marknaden påträffades.

Skyddsklausulanmälan enligt det nya arbetssättet – inkom och pågår även 2017

En skyddsklausulanmälan inkom. Arbetssättet vid skyddsklausulanmälningar reviderades under april 2016 och informationsdelningen sker sedan dess genom ICSMS – Information and Communication System for Market Surveillance. Anmälan gällde en gasflaska som utrustats med olika ventiler och smältsäkringar i olika medlemsstater. MSB bedömde att faran kunde vara olika i olika medlemsstater och lämnade in en invändning mot den ursprungliga skyddsklausulanmälan för att hinna göra en egen bedömning av vilka åtgärder som kunde anses proportionerliga. Handläggningen kompliceras av att samma produkter också notifierats genom RAPEX-systemet. Detta medför att det finns två separata tidsintervall för reaktion – RAPEX-systemets 20 dagar respektive direktivets två månader vid skyddsklausulanmälan, och dessutom systemet ICSMS som medger tre månaders reaktion på en skyddsklausulanmälan. Handläggningen av detta ärende fortsätter även under 2017.

Genomföra proaktiv marknadskontroll i enlighet med verksamhetsplanen

Avslutande av aerosolprojektet enligt verksamhetsplan samt tillägg - funktionskontroll av fyrverkeritårtor respektive kontroll av märkning av fyrverkerier

Proaktiv marknadskontroll skulle endast omfatta färdigställande av proaktivt marknadskontrollprojekt av aerosolbehållare som startat under 2015. Utöver detta genomfördes:

- den tidigare nämnda proaktiva marknadskontrollen av sex olika fyrverkeritårtor som en följd av inkomna klagomål från allmänheten efter nyåret, och
- proaktiv kontroll av 25 fyrverkerier i samband med ett tillsynsbesök.

Aerosolbehållare - resultat

Marknadskontrollen av aerosoler slutfördes och sammanställdes i en internt PM. Resultatet var begränsat. 18 aerosolbehållare valdes ut i butik för att de bedömdes vara behäftade med olika fel. På grund av marknadskontrollmandatets begränsning, utformningen av rättsakt, och att överensstämmelsemärkningens utformning inte är fastlagd i detalj på EU-nivå föll hälften av de förmodat felaktiga produkterna bort, och korrigerade kunde, av andra skäl, endast krävas för en majoritet av de återstående. Svensk text, liksom korrigerade av riskfraser och överensstämmelsemärkning kunde endast krävas på aerosolbehållare släppta på unionsmarknaden i Sverige. Slutsatsen var att kontrollen inte garanterade säkerhet för konsumenter och heller inte säkerställde neutral konkurrens mellan ekonomiska aktörer. Det är därför inte meningsfullt att bedriva marknadskontroll av aerosolbehållare innan den svenska rättsakten har ändrats till att omfatta också behållare överförda från

andra medlemsstater och marknadskontrollmandatet för aerosolbehållare utan brandfarligt innehåll fördelats på någon marknadskontrollmyndighet.

Fyrverkeritårtor – genomförande och resultat

Vid årsskiftet 2015-2016, fick MSB, via media, kännedom om fyrverkeriskador som orsakats av fyrverkeritårtor. MSB uppmanade då allmänheten att skicka in avvikelserapport om upplevda fel vid användning av fyrverkeritårtor. MSB tog därefter emot 24 anmälningar om felaktiga funktioner av fyrverkeritårtor. De anmälningarna där pjäsen och importören kunde identifieras omfattade fyra importörer. Sammanlagt sex olika fyrverkeritårtor, en alternativt två från vardera av de fyra importörerna, valdes ut för funktionstest i fält. Felfunktionen i anmälan var antingen att produkten välte eller att rörsprängning skett, två respektive fyra fall.

För funktionstestet inköptes 12 produktindivider, pjäser, av fem av de utvalda modellerna. Av den sjätte modellen inköptes endast fyra pjäser. Totalt fanns 64 pjäser för funktionstest. I 14 av pjäserna kontrollerades, inför funktionstestet, att uppskjutningsladdning fanns i eldrören eftersom en tes var att avsaknad av uppskjutningsladdning kunde orsaka rörsprängning. Sammanlagt kontrollerades 814 eldrör och samtliga, 100 %, innehöll uppskjutningsladdningar.

Fyra av modellerna fungerade utan anmärkning. Två av produkterna fick tvingande beslut om borttagande från marknaden också framåt i tiden. Beslutet begränsades till den tillverkningsbatch som de felande produkterna tillhörde.

Kontroll av fyrverkeriprodukter vid annan tillsyn - fotounderlag

Vid besök för tillsyn av hantering enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor hos en importör av fyrverkerier fotograferades samtidigt märkning och varningar på 23 pjäser. Genom senare analys av fotografierna vid skrivbordet kontrollerades pjäserna och MSB konstaterade att 15 av de kontrollerade 23 fyrverkerierna var behäftade med formella brister i märkningar, varning eller information. Importören vidtog frivillig rättelse gällande samtliga produkter.

Redovisning, enligt riktlinjer, av genomförd kontrollverksamhet

Enligt artikel 19 i EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll kan kontroll utgöras av dokumentkontroll och/eller fysisk kontroll och/eller kontroll i laboratorium. Enligt Marknadskontrollrådets riktlinjer ska antalet inspektioner redovisas, fördelat på vad som initierat inspektionerna. Vad som är en inspektion är inte definierat utan kan utgöras av besök, kontroller, kontakter med motpart med syfte att kontrolleras. Här utgörs antalet inspektioner av summan av såväl besök som andra kontroller, t ex med foton som underlag samt kontakter med motparter med syfte att produkterna ska kontrolleras.

Sammataget har MSB:s produktkontroll lett till nedanstående aktiviteter, fördelade på sektorer:

	Pyrotekniska artiklar	Explosiva varor för civilt bruk	Gasapparater	Aerosoler	TPE ⁸	nationellt reglerade produkter	GPSD ⁹ -reglerade
Antal inspektioner Besök/kontroller/kontakter med syfte att kontrollera	217 ¹⁰	0	3	7	3	0	0
- varav som reaktion	216	0	2	0	1	0	0
- varav på eget initiativ	1	0	0	7	2	0	0
-varav i samverkan med tull	0	0	1	0	0	0	0
Antal fysiska kontroller	42	2	1	18	2	0	0
Antal provningar i laboratorium	6	0	0	0	2 en produkt men två modeller	0	0
Antal kontroller av dokument	3 två produkter men tre dokument	2 två produkter och två dokument	0	0	1 en produkt men två modeller och två dokument	0	0

⁸ TPE: transportable pressure equipment dvs transportabel tryckbärande anordning – här gasflaska

⁹ GPSD: general product safety directive 2001/95/EG, på svenska - det allmänna produktsäkerhetsdirektivet

¹⁰ Den absoluta majoriteten av kontakter utgjordes under året av att varje RAPEX-anmäld fyrverkeriprodukt medförde kontakt med varje importör (ett tjugofemtal) för att efterhöra om de hade kännedom om produkten ifråga.

Inspektionerna har lett till nedanstående bedömningar och åtgärder:

Resultat antal produkter	Pyrotekn akt	Civ expl	Gas- app	Aeros	TPE	oharm	GPSD- reglerade
ej i överensstämmelse	34	2	1	18	4	0	0
-varav administrativa/ formella brister	17	2	1	18	2	0	0
- varav tekniska brister	2	0	0	0	2	0	0
- med följderna allvarlig risk	2 ¹¹	0	0	0	2	0	0
- med följderna risk	2	0	1	18	2	0	0
Antal frivilliga åtgärder (näringsidkare vidtar frivilliga korrigerande åtgärder)	3 tre motparter men 27 produkter	1 en motpart men två produkter	0	6	2	0	0
Antal sanktioner	3 tre beslut	0	1	1	0	0	0
- Beslut om korrigerande åtgärder	1 en motpart men elva produkter	0	0	0	0	0	0
- Beslut om försäljningsförbud	2 två motparter och två produkter	0	1	0	0	0	0
- Beslut om tillbakadragande	0	0	0	1	0	0	0
- Beslut om återkallande	0	0	0	0	0	0	0
- Beslut om förstöring av produkter	0	0	0	0	0	0	0
- Utdömda viten	0	0	0	0	0	0	0
Antal överklaganden/domar	0	0	0	0	1	0	0
Antal egna skyddsklausulanmälningar	0	0	0	0	0	--	--
Samarbete med andra nationella marknadskontrollmyndigheter	0	0	0	0	0	0	0

För några ärenden fortsätter handläggningen under 2017.

¹¹ Ej notifierade i RAPEX eftersom importören angett att de endast sålts i Sverige.

Marknadskontrollrådet - delta i möten samt genomföra andra uppgifter som föranletts av dessa möten.

MSB förändrade representationen i Marknadskontrollrådet så att enhetschefen US-FÅS nu är ordinarie ledamot medan suppleanter nu är en handläggare på US-SÄF som också är marknadskontrollsamordnare respektive en av myndighetsjuristerna som är inriktad på marknadskontroll.

Myndigheten deltog på samtliga fem rådsmöten som hölls under året.

För tredje året har MSB:s GD i december publicerat en bloggtext på hemsidan marknadskontroll.se. Samtliga GD: ar för Sveriges marknadskontrollmyndigheter skriver bloggtext årligen.

Under mars månad sändes dokumentet ”uppföljning av MSB:s marknadskontrollplan 2015” in till SWEDAC, för vidarebefordran till EU-kommissionen och med kopia till regeringskansliet. Krav på att en marknadskontrollplan ska utformas finns i EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll. Utformningen av planen liksom utformning av uppföljningen finns i Marknadskontrollrådets riktlinjer för utformning och uppföljning av marknadskontrollplaner från 2014.

Under våren utformade MSB också den konfidentiella bilagan till marknadskontrollplanen 2017 (MKP 2017), vilket är det konfidentiella dokument där marknadskontrollerande myndigheter presenterar vilka insatser de planerar att genomföra nästkommande år. Syftet är att systemmyndigheter i olika medlemsstater ska kunna samordna insatser så att verkan av insatser blir förstörade genom att samma krav samtidigt ställs på flera nationella marknader.

MSB:s marknadskontrollplan 2017 färdigställdes under hösten och beslutades i december i enlighet med riktlinjer från EU-kommissionen. I planen ska bland annat inriktning, resurser och budgeterade medel för marknadskontroll anges.

Dessutom har MSB deltagit i följande arbete under rådets tak:

Nätveksträffar ICSMS /RAPEX, dvs om två av kommissionens informationsdelningssystem om produkter. ICSMS (Information and Communication System for Market Surveillance) gäller produkter för marknadskontroll medan RAPEX (Rapid Alert Exchange system) gäller farliga produkter. Kommissionen planerar ett arbete med att sammanfoga systemen så att dubbel inmatning i möjligaste mån tas bort. Under året har ICSMS utformats för att hantera skyddsklausulförfarande, dvs när en medlemsstat inskränker den fria rörligheten för en harmoniserad produkt. Övriga medlemsstater får då möjligheten att bedöma den beslutande myndighetens åtgärder.

Swedac nationella utbildning angående det nya skyddsklausulförfarandet, enligt ovan. SWEDAC är kontaktpunkt för ICSMS i Sverige.

Två samarbetsmöten i **Forum för tullrelaterade frågor**, en permanent arbetsgrupp under Marknadskontrollrådet, med syfte att öka samarbetet mellan marknadskontrollerande myndigheter och gränskontrollerande myndighet – dvs Tullverket. Syftet med samarbetet är att förhindra att icke-konforma produkter släpps ut på marknaden genom att importeras via Sverige.

Marknadskontrolldagen, en nyinrättad myndighetsgemensam träff för alla som arbetar med marknadskontroll i syfte att utbyta erfarenheter över myndighets- och sektorsgränser. MSB medarbetare var åhörare vid konferensen.

En **remiss** om synpunkter på kommissionens nya skrift **Good Practices on Market Surveillance** inkom och handlades. Skriften, med en särskild bilaga med verktyg för myndigheter, ska komplettera kapitel sju i kommissionens ”Blue Guide on the implementation of EU product rules 2016”. Blue Guide förklarar hur produktregler baserade på nya metoden implementeras. Guiden vänder sig till medlemsstater och ”andra”, och här nämns handels- och konsumentsammanslutningar, standardiseringsorgan, tillverkare, importörer, distributörer, kontrollorgan och fackföreningar. Inga synpunkter lämnades från MSB.

Enkät från Marknadskontrollutredningen 2017. Regeringen fattade, som en följd av Marknadskontrollrådets hemställan, i juni beslut om att tillsätta en utredning som ska kartlägga vilka svenska myndigheter som har marknadskontrollansvar, vilka befogenheter och sanktionsmöjligheter de har samt föreslå eventuella författningsändringar för att skapa bättre förutsättningar för en mer effektiv marknadskontroll. F.d. justitierådet Annika Brickman ska redovisa sina slutsatser senast den 31 augusti 2017. Under hösten besvarade MSB en enkät från utredningen. Vi påtalade att vi på området LFG, dvs transportabla tryckbärande anordningar, saknar koppling till EU-förordning 765/2008 vilket medför att vi saknar många rättigheter som finns i förordningens artikel 19, exempelvis tillträdesrätt till de ekonomiska aktörernas lokaler. Vi saknar också rätten att förstöra farliga produkter. En ytterligare fråga vi pekade på är att, på det sätt som MSB:s marknadskontrollmandat nu beskrivs i 22 § LBE, förändras MSB:s produktmandat när gasapparatdirektivet ersätts av en förordning. Gasapparaterna kommer inte att kunna kontrolleras eftersom endast produkter för hantering av brandfarlig vara som myndigheten har reglerat i **föreskrifter** ingår i produktmandatet. I motsats till EU-direktiv som ska genomföras i nationell rätt (föreskrifter) ska EU-förordningar inte genomföras i svenska föreskrifter.

Vid behov samordna arbetet med andra marknadskontrollerande myndigheter.

Då marknadskontrollplanen skrevs avsågs i första hand samordning med svenska marknadskontrollmyndigheter. Tidigare år har MSB avstått från samordning med marknadskontrollmyndigheter i andra medlemsstater utom inom området transportabla tryckbärande anordningar.

Någon särskild samordning utöver deltagande i Marknadskontrollrådet har inte skett under året eftersom behov inte funnits. Däremot förstärkte MSB under 2016 samarbetet med systemmyndigheter i andra medlemsstater genom att nominera nya representanter i samtliga AdCo-grupper (administrative co-operation group – medlemsstaternas samarbetsgrupper under respektive direktiv) vars produkter träffar MSB:s marknadskontrollmandat, nämligen i AdCo-PA (Direktivet om Pyrotekniska artiklar), AdCo-CEX (Explosivvarudirektivet), AdCo-TPED (direktivet om transportabla tryckbärande anordningar) och AdCo-GAD/GAR (gasapparatdirektivet/förordningen om gasapparater).

MSB deltog också under 2016 vid två av tre möten i AdCo GAD/GAR, vid två möten i AdCo PA, det möte som hölls i respektive AdCo-CEX och AdCo-TPED. Det hålls inga AdCo-möten under aerosoldirektivet eftersom det är ett direktiv av gamla ordningen (detaljregler).

MSB har lyft frågor såväl i AdCo-TPED som i AdCo-PA.

Använda resurser jämfört med planerade resurser

I marknadskontrollplanen för 2016 tilldelades marknadskontrollverksamheten på MSB 1,5 årsarbetskrafter. Inga särskilda medel avsattes för teknisk provning av produkter. Dock uttalades vid utformningen av marknadskontrollplanen att medel skulle erhållas vid eventuellt behov av teknisk provning.

Under 2016 uppskattas den tid som åtgick för marknadskontroll på MSB till två årsarbetskrafter. I huvudsak fördelas tiden på en heltid och fem deltider. I uppskattningen ingår inte juridiskt stöd och ledningsstöd, kontakter med personer med specialistkompetens mm.

Nedlagda kostnader för provning liksom för resor och kringkostnader men exklusive löner och ersättningar uppskattas till ca 525 000 SEK.

Diskussion och utvärdering av genomförda och icke genomförda insatser och använda resurser

RAPEX-notifieringarna (-anmälningarna) är handlagda i enlighet med de riktlinjer som finns för RAPEX-systemet. För att öka kvaliteten på eftersökningarna av fyrverkerier på den svenska marknaden påbörjades under året kontakt med samtliga importörer av fyrverkerier (ett tjugotal) vid varje funnen RAPEX-notifiering av fyrverkeripjäs. Utfallet av eftersökningar på den svenska marknaden av RAPEX-anmälda produkter är trots detta skralt också år 2016, och endast tre av 19 eftersökta produkter (noll av nio eftersökta fyrverkerier och ca 200 kontakter) hittades. Eftersom två av de ”funna” produkterna redan var kända - de har tillverkats i Sverige och produkterna underkastas sektoriella rättsakter – hittades egentligen bara en av 17 eftersökta produkter. Systemet får därmed anses ineffektivt med tanke på de resurser som åtgår respektive som finns tillgängliga – i vart fall för MSB:s produktgrupper.

ICSMS har inte använts fullt ut för kontrollerade produkter under 2016. Orsakerna är flera. På grund av nya handläggare av marknadskontrollärenden

var kunskapen om systemet bristfälligt i början av 2016, men förbättrades under året genom informationsinsatser. Resurser har inte lagts ner på analys i efterhand av kvaliteten i användningen. Vissa brister i rättsakter har också påverkat nyttan av systemet. MSB är dock principiellt av åsikten att systemet ska användas, men också att de parametrar som ska rapporteras årligen ska kunna hämtas direkt ur systemen ICSMS och RAPEX. Så länge detta inte är möjligt överstiger den administrativa bördan av att använda systemen den nytta som kan erhållas. Systemet ICSMS förs vid handläggning parallellt med diarieföringssystemet och innehåller i stort sett samma uppgifter.

Fortsatt medför utformningen av MSB:s marknadskontrollmandat (vilka produkter mandatet omfattar) under LBE (uttryckt i 22 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor) mycket administrativt arbete i snart sett varje reaktivt ärende. Mandatet omfattar en mycket begränsad mängd av de produkter som ingår i MSB:s lagstiftningsmandat, och en bedömning eller utredning måste alltid göras vid en anmälan av en produkt. Mandatets utformning påverkar därmed kvaliteten i handläggningen eftersom bedömningen/utredningen av om produkten ingår eller faller utanför kontrollmandatet kan ta tid.

2016 förändrades organiseringen av arbetet så att tekniskt sakkunniga och experter även genomför marknadskontroll och handlägger marknadskontrollärenden. Tidigare var de endast stöd och referens till generella handläggare av marknadskontrollärenden. Förändringen har inneburit att all den undersökande verksamhet av produkter som under många år har genomförts nu rapporteras som marknadskontroll.

Det har inte varit några problem att erhålla begränsade extra personella resurser, ekonomiska medel för provningar, kringkostnader och resor efter beskrivning av behov.